

Albe Vidaković

uz desetu obljetnicu smrti

Anđelko Milanović, Zagreb

Prije deset godina, u ranim satima 18. travnja 1964. godine, neumoljiva je smrt iz naše sredine prerano uzela hrvatskog glazbenika, muzikologa, skladatelja, reproduktivnog umjetnika, profesora mo. Albu Vidakovića, svećenika. Smrću ovoga velikog sina hrvatskog naroda katolička Crkva u Hrvatskoj izgubila je mnogo. Izgubili smo: »... darovitog i plodnog umjetnika; visoko-kvalificiranog i sjajnog profesora i pedagoga; svestrano izgrađenu, svu Bogu poklonjenu svećeničku ličnost, a u Crkvi Božjoj divovskog radnika koji je sav svoj talenat, svu svoju inteligenciju, svu snagu svog duha, i ustrajnost svoje marljivosti — da, sebe svega! — uložio i utrošio za stvar Božju u našoj domovini« (Duda, Subotica, 22. IV. 1964.).

Volio je svoj narod; svoj životni poziv je ozbiljno shvatio; svjestan svog talenta, poslovičnim zanosom, ustrajnom i marljivom odgovornošću žrtvovao se za unapređenje crkvene glazbene umjetnosti kod nas. Bunjevac rodom, najbolje i najplodnije godine svoje glazbene djelatnosti proveo je u Zagrebu, plodove umjetničkog nadahnuća posvetio je hrvatskom narodu a posebno svečanoj katoličkoj liturgiji: svetoj misi.

Rodio se u Subotici 2. listopada 1914. godine, gdje je završio osnovnu školu i četiri niža razreda gimnazije te dobio i prve temelje iz glazbene umjetnosti. Za vrijeme školovanja — četiri viša razreda učio je u Travniku — volio je crtati i praviti karikature. On i njegov biskup su se dvumili kojoj bi se grani umjetnosti posvetio: slikarstvu, arhitekturi ili glazbi. Dok je studirao na bogoslovnom fakultetu u Zagrebu došao je u intimniji dodir s najvišim ustanovama glazbene umjetnosti u Hrvatskoj: katedrala, kazalište i koncertna dvorana. Franjo Dugan — tada naš najbolji majstor na orguljama — kod kojega je Vidaković učio harmoniju, kontrapunkt i glazbene oblike, upoznao ga je s najboljim djelima orguljaške literature. Regens chori zagrebačke katedrale Filip Hajduković i mo. Matija Ivšić su mu otkrili uzvišenost umjetnosti liturgijske glazbe: jednostavnu ljepotu i pobožnu molitvu gregorijanskih napjeva te monumentalnu grandioznost klasične polifonije. Za pohađanje koncerata uvijek bi se dobro pripremio. U ovakvom glazbenom ozračju u njemu je prevladala težnja da se potpuno posveti crkveno-glazbenoj umjetnosti.

Godine 1937. polazi u Rim na Papinski institut za crkvenu glazbu — tada smo se prvi put susreli i osobno upoznali na »Stazione Termini« u Rimu — gdje upisuje gregorijanski koral i crkvenu kompoziciju. Bio je izrazito dobar đak, po

naravi radoznao a u ničemu polovičan. (Godine 1940., iako nam je iznimno radi ratnih prilika bilo dozvoljeno da možemo i prije ispitnog roka pristupiti diplomskom ispitu, bila je naime opasnost da Italija svakog časa navijesti rat Francuskoj i Velikoj Britaniji, on je diplomski ispit iz gregorijanskog pjevanja polagao pod strašnom ratnom psihozom dok su bombe Rimom tresle.) Gregorijanski koral je diplomirao u klasi P. Faretija i Gr. Suñola 1940., a crkvenu kompoziciju kao đak L. Reficea, C. Dobicija i R. Casimirija 1941. godine. Mladi maestro Vidaković pun glazbenog znanja »kao šipak zrnja« i nošen mladenačkim poletom vraća se u teškim ratnim godinama u domovinu i u Zagrebu razvija svestranu glazbenu djelatnost. Divno je znao spojiti svećeničko zvanje i uvjerenje s djelatnošću glazbenika-umjetnika.

Kao dugogodišnji regens chori zagrebačke katedrale liturgijsko pjevanje je podigao na zamjenu umjetničku visinu. S pjevačkim muškim zborom povremeno su nastupali i dječaci-pjevači te je tako glazbeni repertoar osvežio i vrijednim djelima klasične polifonije, renesanse i baroka, a na programu su se nalazila i novija djela domaćih i stranih autora. Izvedbe su bile savjesno i uzorno pripremljene, tako da je katedrala — osobito na veće blagdane — bila puna prominentnih naših glazbenika.

Vidaković je posebno razvio jaku i priznatu znanstvenu djelatnost na polju muzikologije i tu je on »našao samoga sebe«. Predavanja iz paleografije i proučavanja partitura starih majstora i muzikologije slušao je kod Suñola i Casimirija. Iz prašnih arhiva izvukao je i na svjetlo iznio ime našeg ranobaroknog glazbenog majstora V. Jelića, a njegova djela obradio i priredio za koncertnu i liturgijsku uporabu. Znanstvenom i opsežnom studijom o »Asserta musicalia« J. Križanića prikazao ga je kao glazbenog pisca i teoretičara, dok su ga prije smatrali samo političarom i književnikom. Vidaković je Križanića obradio kao doktorsku disertaciju, ali je iznenadna smrt spriječila obranu i promociju. Raspravom »Crkvena glazba u zagrebačkoj stolnoj crkvi u XIX. vijeku« Vidaković je dokazao da je zagrebačka katedrala bila »u glazbenom pogledu na istoj umjetničkoj visini kao i ostale katedralne crkve u srednjoj Evropi«. Pisao je o folkloru, hrvatskoj crkvenoj i profanoj pučkoj popijevci, ali glazbena javnost je osobito zapazila njegove napise u Muzičkoj enciklopediji. Iza sebe je ostavio veliki muzikološki opus kojim prelazi granice naše domovine, a glazbeni znanstvenici ga svrstavaju u red svjetskih muzikologa.

U glazbenim krugovima Vidaković se afirmirao kao velik i naš najveći crkveni liturgijski skladatelj. Na tome polju su mu najvrednija djela

* Skraćeni tekst govora kojim je 18. IV. 1974. otvoreno Znanstveno savjetovanje o A. Vidakoviću.

mise i moteti. Intimne osjeća je svoje svećeničke duše i jake izraze skladateljskog talenta obogaćene svestranom glazbenom izobrazbom posvetio je centralnom događaju svećane liturgije: svetoj misi. Svoj prvijenac »Missa Caeciliana« izrađivao je još kao rimski đak pod budnim okom svojih profesora. Najjača od njih šest i najoriginalnija mu je »Trece staroslavenska misa«. Snažnim duhom uživio se u oporu staroslavensku melodiku karakterističnih napjeva u istarskoj ljestvici i daje nam djelo kojim se Vidaković popeo do svog umjetničkog, skladateljskog zenita. Pisao je razne skladbe duhovnog sadržaja za mješovite, muške i ženske zborove. Skladao je za orgulje i instrumentalne sastave. U našu crkvenu glazbu unio je novi duh »prožet ljepotom gregorijanskog korala, obogaćen snažnom polifonijom i uvijek modernom harmonijom starih modusa« (Leščan) u narodnom duhu. »Njegove se skladbe odlikuju ljepotom melo-

dije, zanimljivošću polifonih spletova i produbljenim odnosom između teksta i glazbe te unošenjem hrvatskih folklornih elemenata« (Andreis).

»Finis coronat opus«. Vidakovićevo najznačajnije djelo u povijesti katoličke Crkve u Hrvatskoj jest osnivanje »Instituta za crkvenu glazbu« u Zagrebu. Temeljito je proučio upute i smjernice Sv. Stolice, iskoristio programe i praksu drugih sličnih ustanova, a posebno Papinskog instituta za crkvenu glazbu u Rimu, oko sebe okupio požrtvovne i dobronamjerne stručnjake u crkvenoj glazbi te 25. rujna 1963. godine otvorio Institut za crkvenu glazbu u Zagrebu u prisutnosti delegata BKJ i Bogoslovnog fakulteta.

Glazbenom enciklopedijskom izobrazbom, iskristaliziranim umjetničkim ukusom, djelatnošću na polju crkvene glazbe Albe Vidaković svijetli kao svjetionik u povijesti glazbe u Hrvatskoj u XX. stoljeću.

Kronološki pregled komemoriranja desete obljetnice smrti Albe Vidakovića

Ljubomir Galetić, Zagreb

Znanstveno savjetovanje o Albi Vidakoviću uz 10. obljetnicu njegove smrti održano je, u okviru proslave 10. obljetnice Instituta za crkvenu glazbu u Zagrebu, od 17. do 21. travnja 1974. g. u Zagrebu i Subotici.

Srijeda 17. IV.

Nakon otvorenja proslave 10. obljetnice Instituta, pozdravnih govora i referata: »Deset godina rada i značenja Instituta za crkvenu glazbu«, službeno je otvorena izložba o Institutu i Albi Vidakoviću ovim riječima Lj. Galetića:

Prečasná, velečasna, veleučena gospodo, dragi profesori i slušači Instituta za crkvenu glazbu u Zagrebu, dragi gosti i prijatelji iz domovine i inozemstva!

Povodom proslave 10. obljetnice Instituta za crkvenu glazbu i Znanstvenog savjetovanja o životu i radu A. Vidakovića uz 10. obljetnicu njegove smrti, organizirana je i postavljena ova izložba. Svrha joj je da kroz ovaj izloženi materijal prikaže osnivanje, razvoj, djelovanje i značenje Instituta, te da oživi život i plodno glazbeno djelovanje maestra A. Vidakovića.

Zbog skučenosti prostora izabrani su samo najznačajniji eksponati, no i oni nam dovoljno rječitó govore o plodnoj djelatnosti Instituta i značajnoj glazbenoj ličnosti A. Vidakovića.

Jedan dio izložbe obuhvaća dokumentaciju, fotografije, grafikonske prikaze itd. o osnivanju i razvoju Instituta zatim njegovu izdavačku djelatnost, te diplomatske radove završenih slušača.

Veoma je vrijedan, bogat i zanimljiv drugi dio izložbe o Albi Vidakoviću. Izložene su njegove di-

plome, programi koncerata »Glazbena razmatranja«, održanih u zagrebačkoj katedrali, njegova tiskana skladateljska i muzikološka djela, razne kritike i prikazi, rukopisi (autografi), te niz fotografija iz njegova života.

Ovdje moramo posebno istaknuti i naglasiti činjenicu da je ovo u povijesti crkvene glazbe u Hrvatskoj po prvi put da proslava jedne crkvene glazbene institucije i Znanstveno savjetovanje o jednom našem izrazito crkvenom glazbeniku bude popraćeno ovakvom izložbom.

Ovime proglašavam izložbu službeno otvorenom.

Četvrtak 18. IV.

— Sv. Misa za + A. Vidakovića — predvodio i propovijedao Preuzv. g. F. Kuharić, zagrebački nadbiskup.

— Otvorenje Znanstvenog savjetovanja o A. Vidakoviću — A. Milanović.

— Vrijeme i prilike u doba djelovanja A. Vidakovića — H. Pettan.

— Životni put A. Vidakovića — M. Šemudvarac.

— Skladateljski profil A. Vidakovića — M. Leščan.

— Rezultati, značajke i značenje muzikološkog rada A. Vidakovića — L. Županović.

— Suradnja A. Vidakovića sa JAZU na području etnomuzikologije — V. Žganec.

— Pedagoško, organizatorsko i reproduktivno djelovanje A. Vidakovića — Lj. Galetić.